

Slovenski dom

Štev. 200.

V Ljubljani, v četrtek, 3. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključne pooblaščenke za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 828

Živo delovanje letalstva, potopitev 1 podmornice Uspešni sunki motoriziranih oddolkov v Egiptu

Italijansko vojno poročilo št. 828 pravi:
Včeraj so italijanski in nemški oklepni oddelki na egiptovskem bojišču izvedli nekaj sunkov, med katerimi je nasprotnik izgubil kakih 30 oklepnih vozil.

Osno letalstvo je živo nastopalo zoper angleške prednje oddelke in zoper nasprotnikovo zadnjo. Italijanski in nemški lovci so med spopadi v zadnjih dveh dneh zbili 51 strojev, štiri druga letala so treščila na tla, zadeta po streljih iz protiletalskih baterij.

Angleška letala so delala polete nad Sicilijo ter iz streljane streljalo na nekaj krajev in pa na neki potniški vlak.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče. Rodbine posadke so bile obveščene.

Naše pomorske enote so potopile eno nasprotnikovo podmornico.

Maršal Bastico o sadovih italijansko-nemškega vojaškega sodelovanja v Severni Afriki

Berlin, 3. sept. s. Maršal Bastico, vrhovni poveljnik italijanskih čet v severni Afriki, je do volil razgovor nekemu nemškemu vojnemu dopisniku. V njem je zlasti poudaril tovariškega duha med nemškimi ter italijanskimi vojniki, ki se bore zoper skupnega nasprotnika. Ko je dopisnik vprašal o dokazih, ki so jih nemške čete dale v Afriki, je maršal odgovoril, da je nemški vojak bodisi v napadu, bodisi v obrambi še enkrat zglede pokazal svoje prvostanske vrline. Glede vedenja mešanih italijansko-nemških oddolkov je maršal Bastico dejal, da se vojniki obeh narodov čustveno združene v vojnem življenju. Vsakdanji stik je ojačil vezi bratovskega tovarštva, ki vladajo med njimi. Številni zgledi dokazujejo, kako vzvišena so čustva, ki družijo Hitlerjeve vojske z Ducejevimi. »Vsakdanja bitka,« je končal vrhovni

Nemške represalije proti angleškim vojnim ujetnikom

Hitlerjev glavni stan, 3. sept. s. Včerajšnje nemško uradno vojno poročilo pravi vrh drugega tudi tole:

V angleški zapovedi zajeti v Dieppu, stoji v dodatku in sicer v četrtem poglavju pod znamenjem B 2 K, naslednje:

»Kjer se le da, naj se zvežejo roke nemškim ujetnikom, da ne bi mogli uničiti svojih listin.«

V uradnem poročilu nemškega vrhovnega poveljstva z dne 30. avgusta 1942 je med drugim bilo objavljeno tudi to določilo iz angleške operativne zapovedi. Zaradi tega je nemško vrhovno poveljstvo zapovedalo, da naj se ukleno vsi angleški častniki in vojniki. Razlog za to ravnanje so angleški ujetniki, ki so bili v Dieppu. Ta ukrep bo preklican takoj, ko bo angleška vlada z uradnim sporočilom razveljavila ukrep, razglašen v navedeni zapovedi.

V zvezi z metanjem nemških vojnih ujetnikov v verige izjavlja vrhovno poveljstvo tudi, da bodo v bodoče vsi taki divjaški načini, ki pome-

Angleška delavska stranka proti slehernemu sodelovanju s komunisti

Lisbona, 3. septembra s. Izvršni odbor angleške delavske stranke je na svojem sestanku v Londonu izjavil, da je odločno proti vsakemu sodelovanju z britansko komunistično stranko, kajti ta stranka podpira vojno nevarno Anglijo, zaradi svobode in zaradi demokracije, ki so vse v nevarnosti, pač pa zgolj zavoljo koristi Sovjetske Rusije.

Rim, 3. septembra s. Angleška delavska stranka je po svojih zastopnikih jasno izjavila, da ni možno nobeno sodelovanje s komunistično stranko. Sklep je sprejela vrhovna ustanova delavske stranke, izvršni odbor, ki je vsem angleškim delavcem poslal glede tega določen opomin. Sporočil jim je, da ostane v veljavi sklep letnega obnove zborovanja, da ne bo sodelovala s komunistično stranko in da bodo izdani kazenski ukrepi zoper tiste, ki es tega sklepa ne bi držali. Opozorilo pravi:

»Ne smemo izgubiti nikdar iz vida dejstva, da komunistična stranka podpira zdaj angleške vojne napore, pa ne zaradi tega, ker je v nevarnosti Anglija in ker gre za usodo demokracije, temveč edino zato, da bi delala na korist Rusije. V teh žalostnih dneh, ko angleški komunizem tekmuje z angleškim domoljubjem in se druži z odličnimi politiki, ki prevare niso razumeli, je treba opozoriti delavce.«

Opozorilo odbora delavske stranke razkrinkava tudi zvižajo angleške komunistične stranke, ki z obilnimi denarji, pritekajočimi iz sovjetskega poslaništva tiska na elegantnem papirju in z zlatim okrajem vabila na takomim domoljubna zborovanja, ki jih prireajo komunisti, ko je na drugi strani pomanjkanje papirja tako veliko, da zbira celo tramvajске vozovnice. S tem hočejo komunisti varati javnost, ki nevede prihaja na ta zborovanja ter poslušajo čisto komunistično propagando.

To opozorilo izvršnega odbora delavske stranke bo nedvomno močna mrzla prha za

Nemško napredovanje ob Črnem morju in pri Stalingradu

Nagel prodor do Volge — Sovjetski napadi pri Kalugi in Rževu odbiti

Hitlerjev glavni stan, 3. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Jugovzhodno od Anape napreduje napad nemških in romunskih čet proti sovjetskimi četami, ki se zagrizeno branijo na utrjenih višinah.

Pred Stalingradom je bilo po hudih bojih osvojeno novo ozemlje. Brzi oddelki so severno od mesta prodri do Volge ter zavrnili mnogo napadov, v katerih so Sovjeti nastopili z velikimi silami. Protiletalsko topništvo je na Volgi potopilo 500 tonsko ladjico. Ogledno letalo je ob ustju reke, južno od Astrahana, z bombami potopilo sovjetsko petrolejsko ladjico.

Jugovzhodno od Kaluge in pri Rževu so bili zavrnjeni mnogi sovjetski krajevni napadi, s topniškim obstreljevanjem ter letalskimi napadi pa so bile uničene postojanke.

Južno od Ladoškega jezera so ponovni sovjetski napadi spodbili in boljševidi so tu imeli zelo krvave izgube. Na jezeru je bila po bombah potopljena sovjetska torpedovka, dva prevozna čolna pa sta bila poškodovana. Bojna letala so

ponoči in podnevi napadala neko važno železniško križišče severozahodno od Moskve. Po napadu so opazili velike požare in eksplozije.

Ponoči so sovjetska letala preletela zasedeno Poljsko ter Vzhodno Prusijo in zlasti napadla stanovanjske predele v mestu Varšavi. Nastali so mnogi požari.

Pri nastopu nemških in italijanskih oddolkov v Egiptu je bilo uničenih 30 angleških oklepnikov. V teh bojih so 31. avgusta ter 1. septembra nemški in italijanski lovci v letalskih bojih sestrelili 51 angleških letal, štiri pa je sestrelilo protiletalsko topništvo. Nemška podmornica je v Sredozemskem morju potopila 400 tonsko ladjico, ki je plula v spremstvu drugih ladij.

Pri dnevnih napadih so angleška letala napadla več mest v Posarju. Zlasti v Saarlauternu je bila povzročena škoda na napravah in poslopjih. Dva izmed napadajočih bombnikov sta bila sestreljena.

Nemška lahka bojna letala so metala bombe velikih mer na taborišče čet ob južni angleški obali. Ponoči so bili z rušilnimi in zažigalnimi bombami zadete vojaške naprave v Midlandsu in v severozahodni Angliji. Izbruhnili so požari.

S kavkaškega bojišča, 3. sept. s. Zasedba Anape dne 31. avgusta zvečer pomeni veličasten uspeh po dolgi vrsti nastopov romunske konjenice, ki je najprej strla sovjetske oddelke pri Rostovu ter potem tolkla in preganjala Sovjete vzdolž azovske obale prav tja do Anape.

Od konca julija, ko so dobili povelje za nastop, so enice romunske konjenice premagale stotine in stotine kilometrov po raznih ozemljih ter prodirale preko najrazličnejših ovir in ne-nadnih sovjetskih zased. Hrabrost romunske konjenice v teh kavkaških bojih se da primerjati

Vojaški položaj Osi in Anglije ob tretji obletnici sedanje vojne

Berlin, 3. septembra s. Snočnje berlinsko časopisje ter politični in diplomatski krogi žigosajo ob tretji obletnici vojne napovedi zahodnih demokratsko-bogataških držav Nemčiji hinavstvo britanske propagande, ki danes prav

tako, kakor je to delal že v prejšnji svetovni vojni, hoče prepričati ves svet, da se vojskuje za svobodo narodov.

Ves svet zdaj že dobro ve — piše »Nacht-ausgabe« — kaj je treba razumeti pod angleško svobodo, in da so zgledi, ki se kažejo vprav te dni v Indiji, v Egiptu in povsod, kjer gospodujejo Angleži, dokaz, koliko so te angleške trditve resnične. »Börsen Zeitung« prinaša potrdilo iz angleškega vira, da nemški položaj na raznih bojiščih dokazuje, kako se uresničuje trditev, da vedno večja delitev osnih sil postaja za Nemčijo zelo nevarna. O njej omenjeni list pravi, da se je nasprotno sprico sedanjega položaja na raznih bojiščih treba sprijazniti z mislijo, da je ta nevarnost res velika in da postaja še vedno hujša, toda le za Anglijo. Strnjnost in moč osnih sil sta tolikšni, da je nobena obupna sovjetska ofenziva na vzhodu, kakor tudi noben poskus vdora na zahodu, ne more načeti ali zmanjšati. »Lokal Anzeiger« in drugi nemški časopisi objavljajo pripombe svetovnega tiska ob priliki tretje obletnice vojne napovedi, ter zlasti poudarjajo to, kar so napisali italijanski listi.

Berlin, 3. septembra s. Načelnik tiskovnega urada v nemškem zunanjem ministrstvu, minister dr. Paul Schmidt, se je v nekem svojem razgovoru s časniki bavil z vzroki, ki so dovedli do izbruha sedanje svetovne vojne ter je pri tej priliki poudaril, kako različen duh preveča danes narode, ki se bore vsak za svoje cilje. Govoril je dalje o nalogah, ki jih ima v tem kočljivem trenutku časopisje. Dejal je, da ima časopisje dolžnost prikazovati vsakodnevne dogodke, pojasnjevati načela in duhovne razloge, zaradi katerih se danes bje boj ter odgovarjati na zahteve narodov, ki so zaposleni v tej orjaški borbi. To je kočljiva in nadvse važna naloga, ki zahteva od tistih, ki za to stvar skrbijo, najvišji čut poslanstva, odkritosrčnost, pokorščino in neomajno vero. Potem je poudaril glavne duhovne in stvarne razloge, zaradi katerih se Nemčija, Italija, Japonska in njihovi zavezniki bore v tej usodni vojni, ter pripomnil, da so članki jasno pokazali trdno prepričanje v zmago osnih sil in njihovih zaveznikov. Na koncu svojih izjav je minister odločno zavrnil nekatera poročila v časopisih nevtralnih držav, poročila, ki naj bi predstavljala reakcijo na sedanjo revolucijo, ter je dejal, da so ti glasovi le izraz neznanega suženjstva judovstva, kapitalizmu in boljševizmu, to se pravi tistim, ki dajejo denar za boj proti Evropi.

Protiangleška zarota na severnem Irskem

Stockholm, 3. sept. s. Po poročilih, ki so prišla s semkaj, so v Belfastu, prestolnici severne Irske, odkrili zaroto proti angleškim vojaškim oblastem in proti ameriškim četam, ki so nastanjene v Severni Irski. V mestu je razglašeno obsedno stanje. Številni policijski oddelki in vojaški križarji po cestah, varujejo javna poslopja in sedeže družtev, dočim vidnejše irske osebnosti budno nadzorujejo zavoljo suma, da sodelujejo z zarotniki. Hiše teh ljudi so močno zastražene, da stanovančci ne morejo na cesto. Velike vojaške sile so tudi na cesti Belfast-Davis-Hills.

V Združenih državah bodo v kratkem poklicali pod orožje 19 letne mladeniče, in sicer zaradi tega, ker je v starejših letnikih preveč oprostitev.

samo s pogumom, ki ga je dokazala ob Dnjestrju in na Krimu, kjer so v velikem poletu potisnile nazaj sovjetske sile, ki so se še lahko branile. Nova zmaga je torej novo sijajno dejanje posebnih romunskih čet, ki jih je doletela čast, da so osvojile prvo črnomoško kavkaško pristanišče Anapo, ki ga je po naskoku zavzela konjenica maršala Antonesca. Mesto je bilo najbolj znano rusko zdravilišče in kopališče, danes pa ga je še komaj prepoznati. Sovjetski vojniki, ki so bili v severnem predelu Tamana in južno od Krasnodara potolčeni, so se zatekli v Anapo, potem ko so s silo izgnali civilno prebivalstvo, uničili vse ter se pripravljali na beg po morju. Njihov up pa je bil prazen, zakaj nemško letalstvo jim je prekrizalo ta načrt. Sovjeti so s tem izgubili zelo dragoceno pristanišče ob vzhodni črnomoški obali.

Vesti 3. septembra

Hitler je odlikoval poročnika bojne ladje Sührerja, poveljnika neke nemške podmornice, s hrastovim listom in meči na viteškem križu reda železnega križa. To je osemnajsti nemški častnik, ki ima tako visoko odlikovanje. Nemški letalski poročnik Marseille je na egiptovskem bojišču en sam dan zbil 16 angleških letal in tako dosegel svoj 120. letalsko zmago, so včeraj sporočili tujim časnikarjem v nemškem zunanjem ministrstvu.

Med angleško posadko v Gibraltarju so, kakor pravijo španska poročila, izbruhnili hudi nemiri; prišlo je tudi do hudega streljanja.

Po vsem Irskem so včeraj bile protestne manifestacije, ker so v Belfastu Angleži obesili 19 letnega irskega zarotnika Thomasa Williamsa, čeprav so iz vse Irske prihajale prošnje za njegovo pomilostitev.

»Zdaj smo v najbolj kočljivem razdobju vojne«, je na razstavi angleškega Rdečega križa povedal mornariški minister Alexander.

Argentinski zunanji minister je poslal ameriški vladi protest, ker sta na ameriškem črnem seznamu tudi dve ladji argentinske trgovinske mornarice ter skupina vlačilcev, ki so deloma v službi vojne mornarice.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je v zadnjih dveh dneh dvakrat govoril po radiju svojim sodelavcem in jim priporočal, da naj krotijo preveliko zgovornost, češ da preveč govore o notranji politiki v Ameriki.

V kratkem bo podpisana trgovinska pogodba med Španijo in Argentino za nabavo 10 milijonov stotov žita, nekaj tobaka in poljskih pridelkov. Blago bodo prevzale španske ladje.

V Bolgariji bodo imetniki bivših jugoslovanskih državnih obveznic lahko zamenjali te za 4% bolgarske obveznice. Nova državne obveznice bodo proste vseh sedanjih in bodočih davkov. To pa velja le za osebe ki so 1. aprila 1941 stalno bivale na področju, priključenem Bolgariji in so imele 1. decembra lani bivališče v Bolgariji ali v priključenem področju.

Turško trgovinsko ministrstvo bo ustanovilo posebno delniško družbo za zunanjo trgovino. Pri njej bodo lahko udeleženi tudi zasebniki. Sedež družbe bo v Carigradu, podružnice pa bodo v Ankari, Smirni, Trapezuntu, Mersinu, Adani in Hataju.

Amerika brez žganja

Buenos Aires, 3. sept. s. Načelnik preskrbovalnega urada v Združenih državah je napovedal, da bodo s 1. novembrom v vsej državi uvedli neke vrste polovični »suhi režim«, kajti vlada je odredila, da preneha izdelovanje whiskeyja in brinjevca ter drugih močnih alkoholnih pijač.

Streljanje upornih Indijcev

Bangkok, 2. sept. V skladu z ukazom, ki je bil nekaj dni poprej izdan od indijskega podkralja, so bili v Kalkuti med neko demonstracijo prijati in ustreljeni brez razprave trije Indijci, katere so obtožili, da so sodelovali pri napadu na vlak, ki je vozil angleške vojske. Ta novi primer nasilnega nastopanja Angležev je vzbudil silno nevoljo v vsem mestu. Med številnimi praskami med demonstranti in policijo je bilo ranjenih 12 Indijcev in nekaj policijskih agentov. Oklepani avtomobili so križarili po glavnih mestnih ulicah prav do temne noči. Protibritanske demonstracije so se ponovile tudi v Madrasu, Bombaju in drugih večjih mestih.

Napovedi o še večjih izdatkih za vojno v Ameriki

Rim, 2. sept. s. Amerikanski finančni minister Morgenthau je v svoji poslanici na zvezo severnoameriških bančnikov izjavil, da bodo v prihodnjem letu vojni izdatki požrli več ko polovico vseh državnih dohodkov. Zaradi tega bodo potrebne nove žrtve in novo strogo nadzorstvo nad izdatki. Četudi bi zbornica sprejela nove davčne zakone in četudi bi bil kronan z uspehom razpis blagajniških zapisov za 12 milijard dolarjev, vendar bo treba najti še nove vire dohodkov. Morgenthau ni mogel dati pojasniti o novem davčnem zakonu. Rekel je, da upa, da je prebivalstvo pripravljeno žrtvovati še mnogo več, kakor pa znašajo davčni dohodki, kajti pri pri-toku davkov računa na povisek okrog 8,7 milijarde dolarjev. Minister je tudi rekel, da bodo morali delavski sloji v bodoče dati državi po 10% svojih mezd v obliki bradavičnih zapisov.

Novi nemški državni tajnik v pravosodnem ministrstvu o spremembah v nemškem pravosodju

Bodoča ureditev Evrope ne bo temeljila na sili, temveč na pravici

Iz Berlina poročajo, da je novo imenovani nemški državni tajnik v pravosodnem ministrstvu, dr. Rothenberger, dal pred nekaj dnevi zastopnikom tujega časopisa izjavo, v kateri je v glavnih potezah razložil smernice svojega bodočega delovanja. Najprej je poudaril, da se že dve leti bavi z reformo nemškega pravosodja in da je svoje misli glede tega razložil v posebni spomenici, ki jo je sestavil.

Dr. Rothenberger je nato podal glavne misli iz tiste svoje spomenice ter pripomnil, da se bo tega, kar je v nji napisal, kot državni tajnik v pravosodnem ministrstvu tudi držal. Predvsem si je zastavil nalogo, doseči takšno ureditev bodoče

Evrope, ki bo temeljila ne na temelju sile, pač pa na temelju pravice.

V naslednjem daje omenjeni državni tajnik poudarka načelu, da mora biti nemško pravosodje neodvisno. Da bi to mogel uresničiti, smatra dr. Rothenberger za potrebno zlasti troje:

1. Izobrazba nemških sodnikov se mora temeljito spremeniti.

2. Temeljito se mora znižati število sodnikov in

3. Preurediti je treba nemška sodišča.

Za izvedbo vseh teh ukrepov je — kakor je dr. Rothenberger sam dejal — Führer dal pravosodnemu ministru posebna pooblastila, katerih

pomen obstoji predvsem v tem, da nemško pravosodno ministrstvo samo lahko izvede preureditev, ki jo ima v načrtu, in pri tem ni nič več, kakor je bilo doslej, vezano na kakšno drugo ministrstvo.

Potem je državni tajnik odločno nastopil proti trditvam, ki se razširjajo po tujini, da bo spričo tega, ker se bo v bodoče nemški pravosodni minister lahko izognil obstoječemu pravu, prihajalo

do vedno večje veljave svojevoljno postopanje. Spremenila se bo — pravi novo imenovani državni tajnik — samo ureditev nemških sodišč ne pa način sodnega postopanja, in vprav v tem bodo tiste velike reforme nemškega pravosodja.

Samo po sebi je razumljivo, da bodo nemški sodniki tudi v bodoče ohranili popolno samostojnost. Položaj državnega sodišča kakor tudi ljudskih sodišč bo ostal prav tako neizpremenjen.

Obisk na obali Dieppa

Iz Pariza poročajo, da so francoski časniki obiskovali pri Dieppu, ki je v zadnjem času povzročil po vsem svetu toliko komentarjev, da bi se na lastne oči in na samem kraju prepričali o angleškem poizkusu ustvariti drugo fronto.

Na obali Dieppa so mogli ugotoviti, da so Angleži svoj podvig izvedli z močnimi in modernimi vojaškimi sredstvi. Angleži so iztovorili na obali Dieppa najmoderneje tanke težke do 48

ton in najmoderneje orožje. Kljub temu pa v samem Dieppu ni prišlo do nobenih borb in se niti najmodernejšim angleškim tankom ni posrečilo priti daleč kot 160 m od obale. En sam tank je prišel do mestne zapore v Dieppu, kjer je bil uničen.

Kdor si ogleda kraj, kjer so se Angleži izkrcali, mora na prvi pogled ugotoviti, da je obala tod za izkrcanje neprimerna, ker je strma in ker apnenčaste pečine levo in desno Dieppa ne dajejo nobene možnosti učvrstiti svoj položaj. Kmalu bodo pa tudi v Londonu uvideli, da je vsa francoska obala skrajno neprimerna za izkrcanje, kajti tam, kjer ni narava sama postavila svojih zaprek, tam je nemška vojska v zadostni meri utrdila obalo. Vsa angleška propaganda, da so angleške čete 9 ur držale obalo Dieppa in tam držale drugo fronto, se more izpremeniti v dejstvo, da je trajalo čiščenje angleških sil kakih 7 do 9 ur in da se niti en angleški oddelek ni mogel boriti na obali Dieppa.

Podvig v Dieppu je bil s strani Angležev nedvomno temeljito pripravljen. Po prvem valu vojakov, ki naj bi se na obali trdno zasidrali, naj bi prišel drugi val in z njimi padalci. Na odprtem morju so imeli Angleži pripravljene rezerve in njihove šest do sedemsto tonske ladje so z vso silovitostjo bruhale tanke na obalo. Toda že prvi izkrcavalni poizkus se je ponesrečil tako temeljito, da naslednji valovi niso mogli izvesti danih nalog po začrtanem programu. V trenutku, ko so dosegli prvi tanki obalo in padli prvi ranjenci in mrtvi, je ta športni podvig razpadel v nič.

Tudi posebne angleške čete so to podjetje smatrali za šport, toda samo toliko časa, dokler se niso znašli v raztrganih oblekah v nemškem ujetniškem taborišču. Te vojake so v Angliji natovorili na ladje, ne da bi jim povedali kam gredo. Mislili so pač, da gre za naveden manever. Pri tem so pa naleteli na sijajno nemško obrambo. Ta način najzgovornejši izpričuje, s kakšno lahkomišelnostjo pošilja Churchill tisoče ljudi v podvig, ki je bil že vnaprej obsojen na neuspeh. Nek nemški vojak je rekel članom časniške delegacije: »naše nemško orožje je boljše in hitrejše. Bil je velik špas. Naj le še pridejo.«

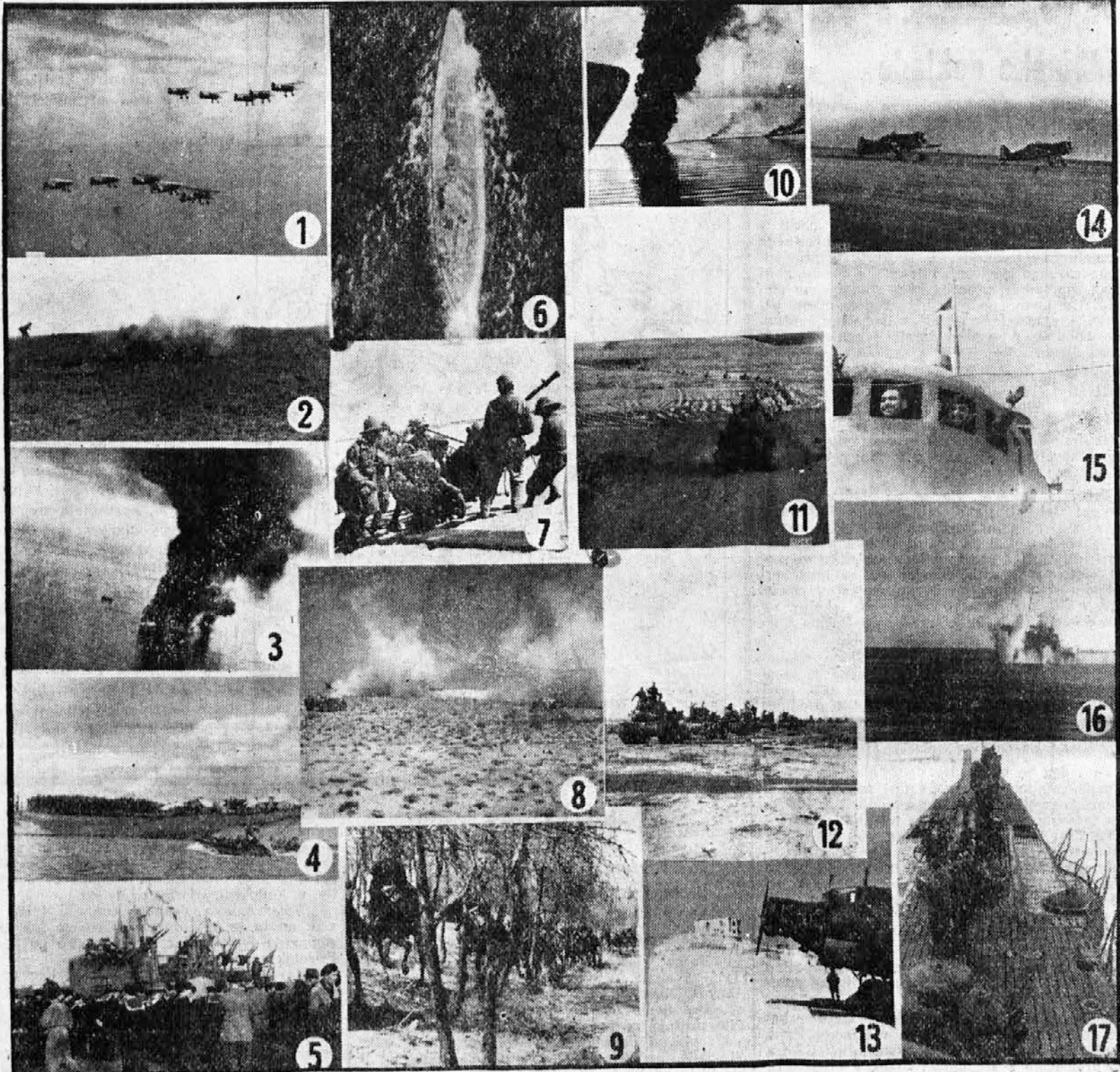
Govoreči psi

Jack London je napisal roman o zgodovini govorečega psa. Kaj pa je spet to, bo morda kdo dejal. Ali je mar res mogoče, da pes govori tako, kakor človek? Znana sta nam doslej predvsem dva takšna primera iz davne zgodovine.

Francoska Akademija znanosti omenja enega v svojem poročilu leta 1715 in pravi, da je bil Leibniz tisti, ki je odkril, da tudi pes zna govoriti. Kakor piše Leibniz, se je nekje na saškem igral nek otrok s psom, pri čemer je pes začel dajati od sebe glasove, v katerih je tisti otrok ugotovil neko sorodnost s človeškimi glasovi. Otrok je spričo tega skušal psa naučiti, da bi se še razločneje začel »po človeško izražati« in ga je baje naučil trideset besed. To njegovo govorjenje pa je bilo seveda bolj podobno nekakemu odmevu, to se pravi, otrok je moral prej besedo spregovoriti psu na uho, nakar jo je ta ponovil. Na koncu svojega poročila francoske Akademije znanosti pa stoji, da je Leibniz tudi sam videl in slišal tistega psa, kako govori.

O drugem takšnem »pametnem psu«, ki je znal govoriti, pa poroča »Mercure de France« v svoji januarski številki leta 1728. Bil je to nek berlinski pes, ki je imel navado, da je vselej, kadar se je vrnil domov, začel nekam cviliti in ga ni bilo mogoče položiti. Ta njegova navada je privedla gospodarja na misel, da bi morda pes rad kaj povedal. Posvečal mu je odslej vedno več pozornosti. Vzel je psa v naročje, ga prijel z eno roko za zgornjo, z drugo pa za spodnjo čeljust, in pes je »govoril«. Njegov gospodar je potem začel poljudno premikati zdaj zgornjo, zdaj spodnjo pasjo čeljust ter tako spreminjal pasji glas. Ob primernem premikanju čeljusti je gospodar dosegel, da je pes precej razločno izgovarjal nekaj besed. Pravi, da je na ta način tisti Berlinčan naučil svojega psa kakih šestdeset dvozložnih ali trizložnih besed.

Slike z bojišč

1. Italijanska lovska letala nad srednjim delom Sredozemskega morja. — 2. Prizor ob napadu pri Donu. — 3. Pomorsko letalska bitka na Sredozemlju: Petrolejska ladja, ki so jo ob rtiču Mustafa (Tunis) zažgale bombe z italijanskih letal. — 4. Bojni čolni prevažajo italijanske čete čez neko reko v donskem področju. — 5. Vrnitev ital. podmornice z dolge vožnje po Atlantiku. — 6. Sovražna bojna ladja, ki so jo ob

priliki zadnje bitke na Sredozemlju v sredo začele italijanske letalske bombe. — 7. S severnoafriškega bojišča: protiletalski top vlečejo na postojanko. — 8. Oklepna vozila, ki so na severnem odseku egiptovskega bojišča odbila sovražnikov napad ter nasprotniku prizadejala hude izgube. — 9. Italijanska konjenica v gozdnem predelu ob Donovem kolenu. — 10. Prizor iz pomorskeletalske bitke na Sredozemlju: angleške petrolej-

ske ladje v plamenih. — 11. in 12. Italijanski tanki na egiptovskem bojišču. — 13. Letala, ki so pristala v zelenici Sivi takoj po njeni zasedbi. — 14. Italijanska lovska letala na ruskem bojišču. — 15. Ob vrnitvi italijanske podmornice z Atlantika. — 16. Sovražnikova ladja, ki so jo italijanski podmornice potopile na Sredozemskem morju. — 17. Odhod italijanske podmornice iz nekega oporišča ob atlantski obali.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Smehlaj je spet izginil s Karlininega obraza. Se vedno je sedela na nizkem stolu tiha in blede in povešenih rok. Kazalo je, kakor da njene zastrupljene oči ne morejo videti nič drugega, kakor samo strašno nesrečo, katero ji je bil prinesel.

»Gospodična Loewenskoeld, jaz Vam s tem dajem izrečno dovoljenje, da pustite naslednjo nedeljo oklice ustaviti,« je nadaljeval Schagerstroem. »Veste, da oklici stopijo v veljavo šele, kakor so bili trikrat po vrsti in v isti cerkvi razglašeni.«

Karlina je naredila majhen gib z roko kakor da bi hotela povedati, da nima to dovoljenje sedaj nobenega pomena več. Njen ugled je ubit in ga ni mogoče nič več rešiti.

»In jaz Vam obljubljam, gospodična Loewenskoeld, da vas ne bom nikdar več v napoto, dokler Vi me sam ne boste poklicali.«

Obrnil se je k vratom. Pa vendar je bilo še nekaj, kar ji je nameraval povedati, in tisto je terjalo vsekakor več samopremagovanja, kakor pa vse, kar se je zgodilo doslej.

»Se nekaj bi rad dodal,« je začel. »Gospodična Loewenskoeld, začenjam Vas razumeti. Nekoliko sem se začudil nam tem, da Vi tako globoko ljubite mladega Ekenstedta in se zavoljo njega izpostavljate vsemu temu obrekovanju in preganjanju. Vi le nanj mislite, to mi je sedaj docela jasno. Od danes, odkar sem slišal v cerkvi njegovo pridigo, razumem, da ga je treba varovati. Rojen je za nekaj višjega.«

Schagerstroem je dobil svoje plačilo. Naklonila mu je kratek pogled in lahna rdečica je pobarvala njene lici.

»Hvala!« je dejala. »Zahvaljujem se Vam, gospod industrijec, da me razumete.«

Nato se je zopet pogreznila v svojo brezupnost. Sedaj ni mogel storiti prav nič več. Globoko se je priklonil in zapustil sobo.

Reveži na dražbi.

Nesreča pride redkokdaj sama. Zmerom prinese s seboj tudi košček sreče, vsaj tako ljudje pravijo. Kar se tiče Karlina Loewenskoeld, ji je nesreča poleg boleče ljubezni in zasmehovanja prinesla ravno listo, kar ji je manjkalo, da je postala resnično ljubezniva.

Globoka potrlost je za vse čase pregnala iz njenega vedenja vse, kar je bilo preveč smelega in preveč razposajenega. V njen glas in njene kretnje, kakor tudi na njene obrazne poteze se je naselila neke vrste tiha dostojnost. Očem je dala tisto koprnečo bleščobo in tisto genljivo zadržano ognjovitost, ki sama od sebe govori o lahkomišljenju izgubljeni sreči. To turobno genljivo bitje je moral po povsod, kamorkoli je prišlo, vzbuditi zanimanje, sočustvovanje in milobo.

V torek popoldne sta se Karlina in gospa Forsius vrnili iz Oerelbra in še isto popoldne je prišla mladina iz bližnjega rudnika v prostijo. Med temi ljubeznivimi ljudmi je Karlina našla prijateljice, katere, kakor gospa Nyman na Gammanu, nikakor niso hotele verjeti v njeno zahrbtnost in hinavščino. Le pogledati jo je bilo treba, pa so razumele, da jo je prizadela težka bol. Zaradi tega niso stavljele nobenih vprašanj, dovolile si niso nobene pripombe v zvezi z bližajočo se svatbo, temveč so skušale biti le toliko prijazne in prisrčne napram njej, kolikor se je sploh dalo.

Resnično niso prišle zavoljo tega, da bi ji čestitala za oklice v cerkvi, ne, imele so čisto nekaj drugega na srcu. Ko so pa sedaj videle težko Karlino bolečino, skoraj niso vedele, ali smejo s pravo besedo na dan.

Na noben način pa niso mogle zamolčati tega-le: Šlo je za Elin, hčerko bajtarja Matta, deklico z vročim znamenjem in deset brati in sestrami. Elin je prišla popoldne takoj po zajtrku v Holm in je milostivo gospej potolažila svojo bol, ker je njena mati morala svoje male otroke javno ponuditi občini, to se pravi, da jih misli na javni dražbi prepisati na tistega, ki bi od občine zahteval najmanjšo ceno za njihovo vzdrževanje.

Elin in njeni bratje in sestre so doslej živeli od beračenja.

Česa naj bi se sicer lotile te slabokrvne živalice? Te velike kopice človeških bitij ni bilo drugega kakor lačni želodci, ki so hodili od hiše do hiše in bili že vsem v nadlego. Zato je občinski svet sklenil, da bo dal otroke na dražbo in jih tako oddal v rejo v različne hiše.

Naznanili so torej neke vrste dražbo, na kateri bi lahko stavil svojo ponudbo vsakdo, ki bi želel prevzeti enega ali več otrok.

»Saj milostna gospa dobro ve, kaj se pri tem dogaja,« je rekla Elin. »Le to bi radi dosegli, da bi kdo otroke prevzel za najnižjo ceno, da občina z njimi ne bi imela nobenih večjih izdatkov. Nihče pa ne pomisli na to, ali bodo otroci uživali pravilno nego in če bodo dostojno vzgajani.«

Uboga Elin, ki je doslej nosila odgovornost za vso kopico otrok, je bila čisto iz sebe. Dejala je, da so tisti, ki na takih dražbah dražijo otroke, le revni kmetje, ki rabijo poceni pastirje za svoje ovce ali koke ali pa ceneno delovno silo za dom kot podporo za ostarelo gospodinjstvo. Njeni mali bratci in sestre bi morali potem delati in se ubadati kot pravi hlapčiči in nihče ne bo pri zanašal izdraženim otrokom. Za tisto, kar bi dobili, bodo morali založiti vse svoje sile. Ena izmed sestic, namreč najmlajša, je stara komaj tri leta. Ta seveda ne bi mogla niti pasti ovc, niti pomagati pri domačih delih. Morala bi vsekakor umreti od stradanja, ker je nikjer ne bo mogoče koristno uporabiti.

Toda najhuje je Elin tožila nad tem, da se bodo otroci razkropili na vse vetrove. Sedaj pridno skupaj drže in se med seboj prisrčno ljubijo, toda čez nekaj let ne bodo poznali nič več svoje Elin, najstarejše sestre, niti se ne bodo več poznali med seboj. In kdo jim bo odslej naprej vcepil čut za poštenje in ljubezen do resnice, kar so do sedaj vedno v redu dobivali.

Milostna gospa iz Holma je ob teh tožbah revnega dekliča prevzelo globoko sočutje. Toda spoznala je, da ni v stanu, da bi jim mogla pomagati. Na gričkih od rudnika vsenaokrog Holma je bilo več kot preveč malih otrok, za katere se je morala zavzemati. Vendar je dve svoji sestri poslala na dražbo revežev, ki naj bi bila še ta dan v vasi, da bi vsaj izvedela, kdo bo izdražil te uboge male črvičke.